

Lausunto Hangon Koverharin ja Lappohjan alueen yleiskaavan ehdotuksesta

Maakuntahallitus 17.05.2021 § 60
257/06.02.00/2021

Tiivistelmä

Yleiskaavan tavoitteena on tukea ja vahvistaa Hangon Koverharin sataman toimintaedellytyksiä ja siihen liittyvän teollisuuden sijoittumista alueelle. Kaavassa otetaan huomioon alueen luonto-, kulttuuriympäristö- ja virkistysarvot. Asuminen ja palvelut sijoitetaan Lappohjan taajamaan. Kaava-alueen pinta-ala on noin 1430 ha.

Hangon Koverharin ja Lappohjan alueen yleiskaava on edennyt ehdotusvaiheeseen. Yleiskaavalla osoitetaan sataman alue sekä laajoja teollisuus- ja varastoalueita, asumisen ja palvelujen alueita sekä Natura-, luonnonsuojelu- ja virkistysalueita Koverharin sataman, Lappohjan taajaman ja valtatie 25 väliselle alueelle.

Uudenmaan liitto on antanut kaavasta toimistolausunnon kaavan valmisteluvaiheessa. Voimassa olevat maakuntakaavat ohjaavat yleiskaavan laadintaa. Yleiskaavaratkaisu on pääosin maakuntakaavan mukainen, mutta teollisuusalueet ovat osoitettu voimassa olevan maakuntakaavan teollisuusaluetta laajemmille alueille ns. valkoisille alueille. Uudenmaan liitto on luonnosvaiheessa lausunut, että teollisuusaluetta voidaan laajentaa yleiskaavassa satama-alueen ja valtatie 25:n välisellä alueella maakuntakaavan valkoisille alueille nykyistä teollisuusaluevarausta laajemmaksi, jos riittävien selvitysten perusteella voidaan osoittaa ja arvioida, ettei teollisuusaluevarauksella aiheuteta haittaa tai riskiä ympäristölle. Yleiskaava-alueella sijaitsee maakuntakaavassa osoitettuja vedenhankinnan kannalta tärkeitä pohjavesialueita. Kaavaehdotusta varten laaditussa pohjavesiä koskevassa vaikutusten arvioinnissa todetaan, että T/TY-alueiden todellista vaikutusta pohjavesiin ei ole pystytty arvioimaan.

- Yleiskaavassa tulee ottaa seuraavat asiat huomioon ja sitä tulee tarkentaa seuraavasti ennen kuin kaava voidaan hyväksyä:
 - TY-1 teollisuusaluerajauksen laajuus on maakuntakaavan yleispiirteisyys huomioon ottaen hyväksyttävä.
 - Kaavaselistusta tulee täydentää kaavan suhteesta voimassa olevaan maakuntakaavaan ja maakuntakaavaratkaisun mukaisuuteen sekä perusteluilla maakuntakaavasta poikkeamiseen.
 - Asemakaavavaiheessa on tehtävä huolellinen tarkastelu alueelle sijoittuvien toimintojen soveltuvuudesta, sijoittamisesta ja yhteensovittamisesta pohjavesien suojelemiseksi ja sen muodostumisen turvaamiseksi.
 - Pohjavesiä koskevaan yleismääräysten suunnittelumääräykseen on tarpeellista lisätä maininta siitä, että jatkosuunnittelussa tulee selvittää tarkemmin pohjavesiin kohdistuvat vaikutukset, sekä esittää asianmukaiset ja riittävät pohjaveden turvaamista koskevat toimenpiteet ja suojaetäisyydet.
 - Maakunnallisesti merkittävän ekologisen yhteyden turvaamiseksi on yleiskaavassa osoitettava sen sijainti ja laajuus.

- Jatkosuunnittelussa kaavamerkintöjä, kaavaselostusta sekä ilmastovaikutusten arviointia on täydennettävä muilla lausunnossa esiin nostetuilla asioilla.
- Uudenmaan liitto katsoo, että yleiskaavaehdotukseen tulee tehdä lausunnossa esitetyt täydennykset ja tarkennukset ennen kuin se voidaan viedä hyväksymiskäsittelyyn.

Asian vireilletulo

Hangon kaupunki pyytää Uudenmaan liitolta lausuntoa Koverharin ja Lappohjan alueen yleiskaavan ehdotuksesta 20.5.2021 mennessä.

Uudenmaan liitto on antanut yleiskaavan luonnoksesta 16.4.2018 toimistolausunnon.

Asian taustat

Suunnittelualue sijaitsee noin 15 kilometriä Hangon keskustasta itään. Se käsittää olemassa olevan Koverharin sataman, Lappohjan taajama-alueen, entisen Koverharin tehdasalueen, luonnonsuojelu- sekä muita ranta- ja vesialueita valtatie 25 eteläpuolelta ja osin alueita vt 25 pohjoispuolelta. Yleiskaavan tavoitteena on tukea ja vahvistaa sataman toimintaedellytyksiä ja siihen liittyvän teollisuuden sijoittumista alueelle. Kaavassa otetaan huomioon alueen luonto- ja virkistysarvot. Asumista ja palveluita sijoitetaan Lappohjan taajamaan.

Yleiskaavan luonnoksesta Uudenmaan liitto on lausunut seuraavaa: Uudenmaan liitto katsoo, että Hangon Koverharin ja Lappohjan alueen yleiskaavan luonnoksessa esitetty yhdyskuntarakenteen ja sataman kehittäminen on maakunnan alueidenkäytön tavoitteiden mukaista. Teollisuusalueen sijainti lähellä satamaa on logistisesti ja taloudellisesti tehokasta. Teollisuusalueen ja sataman kehittäminen on kannatettavaa, kun suunnittelussa otetaan huomioon liikenteen ja ympäristön asettamat reunaehdot. Suunnittelualueella ja sen välittömässä läheisyydessä on paljon arvokkaita ja herkkiä luonnon ympäristöjä, kuten tärkeä pohjavesialue, Natura- ja luonnonsuojelualueita sekä valtakunnallisesti arvokkaita tuulimuodostumia. Satama- ja teollisuustoiminnot voivat aiheuttaa ympäristöhaittoja suunnittelualueelle ja sen ympäristöön. Vaikutukset riippuvat siitä, millaista toimintaa alueella harjoitetaan ja siitä, miten alueet toteutetaan.

Voimassa olevan maakuntakaavan teollisuusaluetta voidaan laajentaa yleiskaavassa satama-alueen ja valtatie 25 :n välisellä alueella maakuntakaavan valkoisille alueille nykyistä teollisuusaluevarausta laajemmaksi, jos riittävien selvitysten perusteella voidaan osoittaa ja arvioida, ettei teollisuusaluevarauksella aiheuteta haittaa tai riskiä ympäristölle. Teollisuusaluevarausta ja sen toteuttamistapaa tulee jatkosuunnittelussa tarkentaa ja tarpeen mukaan supistaa, jos laadittavien selvitysten ja vaikutusten arviointien johtopäätökset niin osoittavat.

Lisäksi Uudenmaan liitto on kehottanut kiinnittämään huomiota jatkosuunnittelussa seuraaviin asioihin:

- Ympäristön arvojen selvittäminen sekä niiden vaikutusten arviointi yleiskaavan kaavaratkaisujen suhteen on tehtävä erityisen huolellisesti.
- Lappohjan taajaman kehittämismahdollisuuksia on tärkeää tarkastella laajemmin. Olemassa olevalla hyvin saavutettavalla taajamalla on edellytyksiä kehittyä tulevaisuudessa monipuoliseksi paikalliskeskukseksi, jossa on asumista, työpaikkoja ja lähipalveluja.

- Kaavan yhteydessä tulee selvittää raskaan liikenteen suuntautumista valtatiellä 25. Liittymien liikenteen sujuvuuden ja turvallisuuden varmistamiseksi tulee selvittää, kuinka suuri osa sataman liikenteestä suuntautuu Turun suuntaan kantatie 52 kautta ja kuinka suuri osa jatkaa valtatie 25 Lohjan suuntaan tai kantatielle 51. Alueen jatkosuunnittelussa tulee lisäksi kiinnittää erityistä huomiota rautateiden tasoristeysten turvallisuuteen muun muassa varmistamalla riittävät näkemät.

Kaavaluonnoksen nähtävilläolon jälkeen on laadittu kaavatyötä koskeva liikenneselvitys, hulevesiselvitys ja Koverharin tieyhteyden toimenpideselvitys sekä arvioitu pohjavesiolosuhteiden vaikutukset tieratkaisuvaihtoehtoihin ja yleiskaavaan sekä laadittu erillinen taulukko tieyhteysvaihtoehtojen vertailusta.

Kaavaehdotusta, kaavamerkintöjä ja -määräyksiä sekä kaavaselostusta ja vaikutusten arviointia on tarkennettu ja täydennetty laadittujen selvitysten ja saadun palautteen perusteella.

Kaavatilanne

Maakuntakaava

Voimassa olevissa maakuntakaavoissa alueelle on osoitettu aluevarauksina taajama-, virkistys-, luonnonsuojelu-, teollisuus- ja satama- aluetta, kohdemerkintöinä valtatie, yhdystie, pää- ja yhdysrata, laivaväylä, siirtoviemäri, 110 kV:n voimalinja, pohjavesialue, puolustusvoimien melualue ja ulkoilureitti sekä ominaisuusmerkintöinä maakunnallisesti merkittävä kulttuuriympäristö-, arvokas harjualue tai muu geologinen muodostuma sekä Natura 2000- verkostoon kuuluva tai ehdotettu alue. Lisäksi osa suunnittelualueesta on maakuntakaavan ns. valkoista aluetta, jolle ei ole osoitettu erityistä maakunnallisesti merkittävää käyttötarkoitusta.

Uusimaa-kaava 2050 -kokonaisuuteen kuuluvassa Länsi-Uudenmaan vaihemaakuntakaavassa, joka ei ole vielä voimassa, alueen toimintoja ja ominaisuuksia osoittavat merkinnät pysyvät pääosin samoina, vaikka osittain merkintätavat ja suunnittelumääräykset muuttuvat. Suurimmat muutokset tällä suunnittelualueella koskevat teollisuusalueen aluevarausmerkinnän korvaamista tuotannon ja logistiikkatoimintojen kehittämialue- kohdemerkinnällä ja taajamatoimintojen aluevarausmerkinnän poistamista. Lappohjan taajaman alueelle osoitetaan palvelukeskittymä -merkintä. Kohdemerkinnällä osoitetaan olemassa olevia pieniä asumisen, työpaikkojen sekä lähi- ja matkailupalveluiden taajamia Helsingin seudun ulkopuolella. Lisäksi ns. valkoisten alueiden kehittämismääräys ja- suositus kumotaan ja kaavan yleiset suunnittelumääräykset tulevat koskemaan koko kaava- aluetta.

Yleiskaavat

Suurin osa alueesta kuuluu oikeusvaikutteisen Lappohja-Koverharin yleiskaavaan (2004). Lisäksi alueella on voimassa Hangon rantayleiskaava (1987), Lappohjan yleiskaava (1986) sekä Liitosalueiden yleiskaava (1978).

Asemakaavat

Koverharin sataman asemakaava on hyväksytty kaupunginvaltuustossa 23.1.2018. Siinä tarkoituksena on mahdollistaa vanhan tehdasalueen uusiokäyttö sekä kehittää satamatoimintaan tukeutuvien toimintojen

edellytyksiä. Koverharin datakeskuksen asemakaava, joka koskee aluetta Viskontien ja Hanko-Hyvinkää-radan kulmassa, on tullut voimaan 17.12.2020.

Lappohjan taajama-alueella on lisäksi voimassa useita asemakaavoja sekä vireillä useita asemakaavoja.

Ehdotus lausunnoksi

Maakuntakaava on ohjeena laadittaessa ja muutettaessa yleiskaavaa ja asemakaavaa sekä ryhdyttäessä muutoin toimenpiteisiin alueiden käytön järjestämiseksi.

Yleiskaavan laadintaa ohjaavat voimassa olevat maakuntakaavat, sillä Länsi-Uudenmaan vaihemaakuntakaava, jonka maakuntavaltuusto hyväksyi 25.8.2020 ja jonka maakuntahallitus päätti 7.12.2020 tulemaan voimaan valituksista huolimatta, on Helsingin hallinto-oikeuden 22.1.2021 välipäätöksellä asetettu täytäntöönpanokieltoon valitusten käsittelyn ajaksi.

Uudenmaan liitto katsoo, että kaavaehdotukseen tehdyt tarkennukset luonnosvaiheen jälkeen ovat hyviä ja kannatettavia. Uudenmaan liitto toistaa luonnosvaiheessa lausumaansa, että Hangon Koverharin ja Lappohjan alueen yleiskaavan ehdotuksessa esitetty yhdyskuntarakenteen ja sataman kehittäminen on maakunnan alueidenkäytön tavoitteiden mukaista, kunhan alueen suunnittelussa otetaan huomioon ympäristön asettamat reunaehdot.

Yleiskaavan aluevaraukset

Yleiskaavaehdotuksessa osoitetut aluevaraukset ovat pääosin maakuntakaavan mukaisia, mutta teollisuusaluetta on osoitettu voimassa olevan maakuntakaavan teollisuusaluetta laajemmalle alueelle.

Taajama-alue

Lappohjan olemassa olevaan taajamaan on osoitettu asemakaavoitettavaksi asuntoaluetta, palvelujen ja hallinnon sekä lähipalvelujen aluetta. Lisäksi osoitetaan matkailupalvelujen ja virkistysalueita sekä venesatama. Osoitetut aluevaraukset ovat maakuntakaavan taajamatoimintojen mukaisia ja ne tukevat alueen erityispiirteitä ja taajaman kehittämistä paikalliskeskukseksi

Teollisuusalueet

Yleiskaavaehdotuksessa osoitetaan teollisuusalueita, joilla ympäristö asettaa toiminnan laadulle erityisiä vaatimuksia, voimassa olevan maakuntakaavan teollisuusalueen rajausta laajemmalle alueelle. Teollisuusaluetta osoitetaan myös maakuntakaavan ns. valkoisille alueille, joille ei ole osoitettu maakuntakaavassa erityistä käyttötarkoitusta. Voimassa olevan maakuntakaavan Helsingin seudun ulkopuolisten valkoisten alueiden kehittämissuosituksen mukaan ”*alue, jolle ei ole maakuntakaavakartalla osoitettu erityistä käyttötarkoitusta, on tarkoitettu ensisijaisesti maa- ja metsätalouden ja niitä tukevien sivuelinkeinojen käyttöön. Alueelle suuntautuvaa asuin- ja työpaikkarakentamista on ohjattava taajamatoimintojen alueille ja kyliin. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa voidaan alueelle osoittaa muutakin vaikutuksiltaan paikallisesti merkittävää maankäyttöä.*”

Teollisuusalue -merkintä on osoitettu Uudenmaan maakuntakaavassa, joka on tullut voimaan vuonna 2006. Merkinnällä osoitetaan muun

yhdyskuntarakenteen ulkopuolella olevat erilliset teollisuustyöpaikka-alueet. Alueita osoitetaan sellaisia toimintoja varten, jotka toimintansa laadun, ympäristövaikutusten tai muun syyn vuoksi eivät voi sijaita asutuksen välittömässä läheisyydessä.

Suunnittelumääräyksen mukaan: *"Alue varataan teollisuustyöpaikkarakentamiseen. Alueelle voidaan yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa osoittaa tarkempien selvitysten perusteella ympäristövaikutuksiltaan merkittäviä teollisuuslaitoksia ja/tai vaarallisia kemikaaleja käsitteleviä laitoksia. Merkittävät ympäristöhäiriöt on estettävä teknisin ratkaisuin ja/tai osoittamalla riittävät suoja-alueet. Siltä osin kuin alueella varastoidaan ja/tai valmistetaan polttonesteitä tai muita vaarallisia aineita, alueen ja sen lähiympäristön suunnittelussa on huomioitava varastoinnin aiheuttamat ympäristöriskit. Alueen käyttöä suunniteltaessa on huolehdittava siitä, että rakentaminen tai muu käyttö ei yksistään tai tarkasteltuna yhdessä muiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa aiheuta aluevaraukseen rajoittuvalla tai alueen läheisyydessä sijaitsevalla Natura 2000-verkoston kuuluvalla tai valtioneuvoston verkoston ehdottamalla alueella sellaisia haitallisia vaikutuksia veden laatuun, määrään, vesitasapainoon tai vesialueen pohjaolosuhteisiin eikä sellaisia melu- tai muita häiriöitä, jotka merkittävästi heikentävät alueen niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty tai on tarkoitus sisällyttää Natura 2000 -verkostoon."*

Uudenmaan liitto on luonnosvaiheessa lausunut, että teollisuusaluetta voidaan laajentaa yleiskaavassa satama-alueen ja valtatie 25:n välisellä alueella maakuntakaavan valkoisille alueille nykyistä teollisuusaluevarausta laajemmaksi, jos riittävien selvitysten perusteella voidaan osoittaa ja arvioida, ettei teollisuusaluevarauksella aiheuteta haittaa tai riskiä ympäristölle. Teollisuusaluevarausta ja sen toteuttamistapaa tulee jatkosuunnittelussa tarkentaa ja tarpeen mukaan supistaa, jos laadittavien selvitysten ja vaikutusten arviointien johtopäätökset niin osoittavat. Teollisuusaluevaraus-merkinnän ja sen suunnittelumääräyksen tulee sisältää tarvittavat määräykset toimenpiteille, joilla voidaan ehkäistä tai vähentää ympäristöhaittoja. Teollisuusaluevarauksessa tuleekin käyttää TY-merkintää: teollisuusalue, jolla ympäristö asettaa toiminnan laadulle erityisiä vaatimuksia.

Maankäyttö- ja rakennuslain 25 §:ssä määritellään maakunnan suunnittelun tehtävät: *"Maakunnan suunnittelussa otetaan huomioon valtakunnalliset tavoitteet sovittaen ne yhteen alueiden käyttöön liittyvien maakunnallisten ja paikallisten tavoitteiden kanssa. Maakuntakaavassa esitetään alueiden käytön ja yhdyskuntarakenteen periaatteet ja osoitetaan maakunnan kehittämisen kannalta tarpeellisia alueita. Aluevarauksia osoitetaan vain siltä osin ja sillä tarkkuudella kuin alueiden käyttöä koskevien valtakunnallisten tai maakunnallisten tavoitteiden kannalta taikka useamman kuin yhden kunnan alueiden käytön yhteen sovittamiseksi on tarpeen."*

Maakuntakaava on alueidenkäytön yleispiirteinen suunnitelma, joka tarkentuu yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa, joka puolestaan perustuu maakuntakaavaa tarkempiin selvityksiin ja suunnitteluun. Yksityiskohtaisemman kaavan kaavaratkaisu voi jossakin määrin poiketa maakuntakaavasta, jos voidaan perustella, ettei heikennetä maakuntakaavan seudullisia tai valtakunnallisia tavoitteita.

Kaava-aluetta koskevat osittain ristiriitaiset tavoitteet, joiden yhteensovittaminen maankäytön suunnittelussa on haasteellista: radan ja valtatie ansiosta hyvin saavutettavissa olevaa, maakunnallisesti

merkittävää satamaa on tärkeää kehittää valtakunnallisestikin ajateltuna. Samalla alueella on kuitenkin monia tärkeitä vaalittavia ympäristön arvoja ml. merkittävät pohjavesivarannot.

Kaavaselostuksessa kaavan vaikutusten arvioinnissa todetaan, että hulevesien hallinnan ja pohjaveden muodostumisen näkökulmasta uudet teollisuusalueet ovat muutoksista merkittävimmät. Pintavalunnan ja pohjaveden muodostuminen tulevat merkittävästi ohjaamaan uusille teollisuusalueille sijoittuvaa yritystoimintaa. Osayleiskaavassa annetaan hulevesien hallintaa koskevia yleismääräyksiä. TY-alueiden osalta hulevesien hallinnan ratkaisut tulevat tarkentumaan asemakaavoituksen yhteydessä.

Uudenmaan liitto katsoo, että teollisuusalueen kehittäminen lähellä satamaa on logistisesti ja taloudellisesti tehokasta. Maakuntakaavassa teollisuusalueen ja sataman merkinnät perustuu entiseen Koverharin terästehtaan alueeseen ja olemassa olevaan Koverharin syväsatamaan. Teollisuusalueen ja sataman kehittämisessä tulee kuitenkin ottaa huomioon ympäristön asettamat reunaehdot.

Vaikka maakuntakaava on luonteeltaan yleispiirteinen alueidenkäytön suunnitelma, ja vaikka maakuntakaavan aluerajaukset tarkentuvat yksityiskohtaisemmassa kaavoituksessa, Uudenmaan liitto katsoo, että tuotannon ja logistiikkatoimintojen korttelialueita tulee kehittää ensisijaisesti voimassa olevassa maakuntakaavassa osoitetuille teollisuusalueille. Teollisuus- ja tuotantoalueiden laajentamiseen uusille rakentamattomille alueille tulee olla perusteltu tarve.

Kaavassa osoitettujen TY-1 teollisuusaluerajausten laajuus on maakuntakaavan yleispiirteisyys huomioon ottaen hyväksyttävä. Yleiskaavaehdotuksen kaavamääräyksiä on tarpeellista tarkistaa siten, että pohjaveteen kohdistuvat vaikutukset tulee ottaa tarkemman suunnittelun yhteydessä paremmin huomioon. Asemakaavavaiheessa on tehtävä huolellinen tarkastelu alueelle sijoittuvien toimintojen soveltuvuudesta, sijoittamisesta ja yhteensovittamisesta alueen pohjaveden suojelemiseksi ja sen muodostumisen turvaamiseksi.

Kaavaselostusta tulee täydentää kaavan suhteella voimassa olevaan maakuntakaavaan ja maakuntakaavaratkaisun mukaisuuteen sekä perusteluilla maakuntakaavasta poikkeamiseen.

Pohjavedet

Yleiskaavan kaava-alueella sijaitsee maakuntakaavassa osoitettuja pohjavesialueita. Maakuntakaavan pohjavesialueen ominaisuusmerkintä ilmaisee alueen erityisominaisuutta ja määräyksessä on kiinnitetty huomiota vesilähteiden suojeluun. Tavoitteena on turvata pohjaveden laadullinen tila ja antoisuus edistämällä vesivarojen kestävää käyttöä ja estämällä pohjavesien pilaantumista. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee rakentamista ja muuta maankäyttöä ohjata siten, että ei vaaranneta pohjaveden laatua ja määrää.

Yleiskaavan selostuksessa on mainittu kaava-alueella olevat vedenhankinnan kannalta tärkeät pohjavesialueet. Kaavaselostuksessa ei kuitenkaan todeta, että kaava-alueen pohjavesialueista Sandö-Grönvik sekä Isolähde ovat 1E-alueen pohjavesialueita, eli vedenhankintaa varten tärkeitä pohjavesialueita, joista pintavesi- tai maaekosysteemi on suoraan riippuvainen.

Kaavaehdotusta varten laaditussa pohjavesiä koskevassa vaikutusten arvioinnissa todetaan, että T/TY-alueiden todellista vaikutusta pohjavesiin ei pystytty arvioimaan, sillä T/TY-alueen rakentamistapa ja pintatyyppien osuudet tulevat vaikuttamaan pohjavesien muodostumiseen. Selostuksessa kuitenkin todetaan, että rakennetun ja pinnoitetun alueen lisääntyessä pohjaveden imeytyminen maaperään vähenee, jolloin maankäytöllä voi olla vaikutuksia pohjaveden määrään.

Yleismääräyksissä on annettu pohjavesiä koskevia tarkempia määräyksiä, jotka ovat tarpeellisia pohjavesiin kohdistuvien vaikutusten huomioimiseksi. Suunnittelumääräyksessä ei oteta kantaa tarvittaviin suojaetäisyyksiin. Suunnittelumääräykseen on tarpeellista lisätä maininta siitä, että jatkosuunnittelussa tulee selvittää tarkemmin pohjavesiin kohdistuvat vaikutukset, sekä esittää asianmukaiset ja riittävät pohjaveden turvaamista koskevat toimenpiteet ja suojaetäisyydet. Erityisesti 1E-luokkaan kuuluvien pohjavesien osalta tulisi varmistaa, että pohjaveden laatuun tai määrään ei kohdistu sellaisia muutoksia, joilla olisi vaikutusta pohjaveden ylläpitämiin pintavesi- ja maaekosysteemeihin.

Liikenne ja liikkuminen

Luonnosvaiheen lausunnossa Uudenmaan liiton esille tuodut asiat raskaan liikenteen suuntautumisen selvittämisestä on huomioitu kaavatyön yhteydessä.

Satama ja teollisuusalue sijaitsevat liikenteellisesti hyvin saavutettavassa paikassa: alueella on syväväylä, raideyhteys ja valtatie. Teollisuusalueen sijainti lähellä satamaa on logistisesti ja taloudellisesti tehokasta.

Yleiskaavassa on osoitettu uusi kokoojakatu sataman ja valtatie 25 välille. Tiestä on tehty toimenpideselvitys, jossa tutkittiin erilaisia linjausvaihtoehtoja. Kaikissa vaihtoehdoissa oli omat hyvät ja huonot puolensa. Selvityksessä ei ratkaistu lopullista linjausta, vaan se tehtiin kaavatyön yhteydessä. Uuden kokoojakadun toteuttaminen on kannatettavaa. Se luo liikenteen ja pohjaveden suojelun kannalta turvallisen yhteyden satamalle ja teollisuusalueelle.

Sataman kuljetuksista valtaosa kulkee valtatie 25 itään, jolloin vanha Koverharantie on suurin reitti satamakuljetuksille. Uusi tie palvelee tällöin paremmin teollisuusaluetta kuin satamaa. Sataman kuljetukset tulevat todennäköisesti jatkossakin hyödyntämään vanhaa Koverharantietä, jolloin myös tämän tien toimivuudesta ja turvallisuudesta tulee huolehtia.

Ympäristön erityisarvot ja viherrakenne

Luonnosvaiheessa Uudenmaan liitto on lausunut aiheesta mm., että:

- ...Ympäristön arvojen selvittäminen sekä niiden vaikutusten arviointi yleiskaavan kaavaratkaisujen suhteen on tehtävä erityisen huolellisesti.
- Kaavaselostuksessa todetaan, että tärkeimmät luontoalueet on suojeltu kaavalla. Selostuksessa ei kuitenkaan käy ilmi, minkälaisiin arviointeihin ja niihin liittyviin johtopäätöksiin esitetty päätelmä perustuu.
- Uuden teollisuusalueen läpi kulkeva ekologinen yhteys tulee osoittaa alueena, tarkkaa linjausta ja riittävää pinta-alaa ei voi jättää tarkemmassa suunnittelussa ratkaistavaksi. Näin varmistetaan, että yhteys todella toimii ekologisena yhteytenä.

Ekologisen yhteyden osalta yleiskaava ei ole maakuntakaavan mukainen. Voimassa olevassa maakuntakaavassa osoitettu viheryhteystarvemerkinä on sijainniltaan yleispiirteinen ja tällä kapealla kannaksella se tulee ottaa huomioon myös tässä yleiskaavassa. Yhteyden tarkastelu ei ole mukana yleiskaava-alueen luontoselvityksiä -raportissa (2017), eikä yleiskaavan aineistoissa esitetyissä asemakaavan luontoselvityksissä. Hankoniemen kannaksen kapeikossa maakunnallisesti merkittävän ekologisen yhteyden turvaamiseksi on yleiskaavassa osoitettava sen sijainti ja laajuus. Nyt kaavan selostuksessa siihen viitataan ainoastaan kaavan tavoitteissa ja valtakunnallisten tavoitteiden huomioon ottamisessa sekä muutoin vain vaikutusten arvioinnissa muodossa: ”Uuden teollisuusalueen halki tulee tarkemmassa suunnittelussa jättää riittävä ekologinen yhteys”. Lisäksi luonnoksen jälkeen tehdyissä muutoksissa kaavaselostuksessa on todettu viheryhteystarve-merkinnän korvaaminen M- ja EV-merkinnöillä, mikä ei riittävästi turvaa yhteyden säilymistä.

Voimassa olevassa maakuntakaavassa ja Länsi-Uudenmaan hyväksytyssä vaihemaakuntakaavassa viheryhteystarvemerkinä sijaitsee hieman eri kohdassa, Yleinen periaate kuitenkin on, että kapeikossa ekologinen yhteys tulee saada toimimaan mahdollisimman laadukkaana. Kaavaehdotuksen merkinnät eivät riitä tähän, eikä kaavaselostuksessa perustella, miten kaavaratkaisussa on otettu huomioon ekologinen yhteys tai miksi maakuntakaavasta poiketaan.

Kaavaselostusta on edelleen syytä täydentää luontoalueiden huomioon ottamisen osalta, jotta siitä käy ilmi, minkälaisiin arviointeihin ja niihin liittyviin johtopäätöksiin esitetyt päätelmät perustuvat.

Kulttuuriympäristö

Uudenmaan liitto katsoo, että museoviranomaisten kanssa yhteistyössä tehty alueen muinaisjäännösten sekä sotahistorian kulttuuriperintökohteiden inventointi sekä Lappohjan taajaman rakennusinventointi ovat antaneet hyvät lähtökohdat alueen valtakunnallisesti, maakunnallisesti sekä paikallisesti merkittävien kulttuuriympäristön arvojen tunnistamiseen sekä kaavamerkinnöille- ja määräyksille. Kaavaselostusta on kuitenkin täydennettävä kriteereillä, joiden perusteella kohteet on osoitettu kaavassa suojelukohteena.

Ilmastovaikutusten arviointi

Ilmastovaikutusten osalta kaavaehdotuksen päästövaikutuksia ja mahdollisia päästöjen hillintäkeinoja on tuotu esiin monipuolisesti, mutta osin pintapuolisesti. Kaavaehdotuksen keskeinen suora vaikutus kasvihuonekaasupäästöihin liittyy kaava-alueelta raivattavaan metsäalaan, joka vastaa noin neljännestä koko Uudenmaan alueella vuosittain menetettävästä metsäpinta-alasta. Metsät muodostavat valtaosan Uudenmaan hiilinieluista, jotka ovat jo lähtökohtaisesti hyvin vähäiset. Rakentamisen alle jäävä metsäala menetetään pysyvästi, joten päästötaseessa tulisi huomioida myös puuston ja maaperän menetetty hiilinielu ja metsän raivauksen yhteydessä energiaksi hyödynnettävän biomassan hiilivarasto. Hiilinielun menetys kumuloituu koko sille ajalle, jolloin maa-alue on pois metsätaloudesta.

Uudenmaan metsittämiseen sopivat, aidosti lisälliset joutomaa-alueet ovat hyvin rajallisia, eikä menetetyn metsäalan tilalle ole helposti löydettävissä vastaavia metsitysaloja. Myös muihin mainittuihin hiilinsidonnan menetelmiin liittyy vielä epävarmuuksia. Samaa problematiikkaa liittyy

ainakin lähitulevaisuudessa raskaasta liikenteestä aiheutuvien päästöjen kompensointiin vaihtoehtoisia polttoaineita hyödyntämällä.

Alueelle sijoittuva toiminta antaa hyvät mahdollisuudet hukkalämmön hyödyntämiseen, kuten ilmastovaikutuksen arvioinnissa todetaan. Tämä on ensisijainen keino alueen energian kulutukseen liittyvien päästöjen hallintaan.

Ilmastonmuutokseen sopeutumisen osalta keskeinen huolenaihe ovat muutokset pohjaveden muodostumisessa läpäisemättömän pinta-alan lisääntyessä. Ilmastovaikutuksen arvioinnissa todetaan oikein, että ilmastonmuutoksen vaikutukset yhdessä maankäytön muutosten kanssa lisäävät pohjaveden pilaantumiseriskiä.

Uudenmaan liitto katsoo, että yleiskaavaehdotukseen tulee tehdä lausunnossa esitetyt täydennykset ja tarkennukset ennen kuin se voidaan viedä hyväksymiskäsittelyyn.

[Linkki kaava-aineistoon Hangon kotisivulla](#)

Päätösesitys:

Maakuntahallitus päättää

- antaa yllä selostusosassa esitetyn mukaisen lausunnon Hangon Koverharin ja Lappohjan alueen yleiskaavan ehdotuksesta.
- tarkastaa pöytäkirjan tämän pykälän osalta kokouksessa.

Lisätiedot:

Vastuujohtaja Paula Autioniemi
Asiantuntija Ilona Mansikka, Heli Vauhkonen

Päätös:

Maakuntahallitus päätti

- antaa yllä selostusosassa esitetyn mukaisen lausunnon Hangon Koverharin ja Lappohjan alueen yleiskaavan ehdotuksesta.
- tarkastaa pöytäkirjan tämän pykälän osalta kokouksessa.